

Handleiding Mentorles Identiteitsdiefstal (1) (oktober 2015)

De opbouw van onze mentorlessen

Al onze lessen zijn opgebouwd uit zes elementen. Deze les is gemaakt om te geven in een enkel lesuur (50 minuten). Er is genoeg stof voor uitbreiding naar 90 minuten: in dat geval kunt u leerlingen tussendoor op internet laten zoeken naar voorbeelden van identiteitsfraude onder jongeren, bijvoorbeeld.

De les is lineair opgebouwd. Dat wil zeggen: u kunt van links naar rechts de zes blokken doorlopen. Maar u kunt natuurlijk ook zelf een eigen lijn bepalen. Zeker wanneer u de les meermalen geeft, gaat u een eigen voorkeur ontwikkelen.

1. Intro

De docent introduceert het onderwerp van de les met behulp van een 'haakje': een opdracht of ander element waarmee de relevantie van het thema van de les duidelijk gemaakt wordt en de interesse van leerlingen gewekt. Er wordt een link gelegd met wat ze al weten of er wordt onderzocht hoe ze over het onderwerp denken.

2. Kennis

In het blokje Kennis wordt de eigen ervaring en/of kennis van de leerling aangevuld met de nodige kennis (theorie, informatie enz. en/of instructie). In de handleiding bij de specifieke les staat ook altijd een bronvermelding en leestip (of kijktip) voor de docent.

3. Video

In dit blok staat een verzameling relevante video's met uitleg. Dit blok kan gebruikt ter ondersteuning van Kennis-gedeelte, maar kan ook gebruikt worden in andere fasen van de les. Bij sommige lessen kan deze pagina ook voorafgaand aan de les (ter voorbereiding) naar leerlingen gestuurd kan worden, zodat ze thuis de video's kunnen bekijken en daar een bijbehorende vraag over beantwoorden. In dat geval bevat de handleiding van de les ook een thuiswerkblad voor de leerlingen. Maar u kunt leerlingen ook de opdracht geven een of meer video's thuis te bekijken, als huiswerk na het eerste deel.

4. Discussie (of reflectie-opdracht)

Het tweede deel van de les begint met een discussie (met stellingen) of een gesprek (met vragen). U kunt dat doen aan de hand van de vragen of stellingen die hier geformuleerd zijn,

Bureau Jeugd & Media

 @jeugdenmedia
info@bureaujeugdenmedia.nl
 www.bureaujeugdenmedia.nl

(020) 662 65 59

maar u kunt ook zelf vragen formuleren. Soms wordt gebruik gemaakt van een tool, die hier in de les is ingebouwd. Dat wijst zich vanzelf.

Een kenmerk van onze opvatting van mediawijsheid, is dat wijsheid niet komt zonder reflectie. En reflectie veronderstelt dat leerlingen nadenken over hun eigen ervaringen en gedrag, én daar iets van vinden. Dat oordelen, moeten ze kunnen motiveren: waarom vind je iets? Hoe zit dat dan precies? Hiervoor werken we met Echte Vragen: vragen waarvan je het antwoord niet kunt opzoeken via Google, en waarop geen goed of fout antwoord is. Meer uitleg vindt u in het boek [Focus! Van Justine Pardoën](#).

5. Toets met spel-element (Kahoot)

Bijvoorbeeld via Kahoot: zit ook in de les ingebouwd.

6. Afronding (meestal: Huiswerk)

De afronding zorgt ervoor dat leerlingen nadenken over wat ze gedaan hebben en wat dat betekent voor ze. Huiswerk is facultatief, de afronding niet. Niet elke les bevat een huiswerk-opdracht.

Voorbereiding

Neem de les zelf van tevoren door. Het liefste op het digitale schoolbord, zodat u ziet of alles werkt. Er zijn schoolsystemen die heel beperkt gebruik kunnen maken van externe content (*YouTube, Kahoot*, of andere externe links). Dan merkt u dat meteen.

Maak uzelf vertrouwd met de in de les gebruikte tools. De volgende tools kunnen voorkomen:

Tips:

1. Spreek voor u begint aan dit Padlet-deel af of leerlingen hun naam boven het bericht moeten zetten of niet.
2. Als iedereen klaar is met schrijven, kunt u alle berichten klassikaal doornemen. Klik bijv. op het eerste bericht: het verschijnt dan in een pop-up groot op het scherm. Met de pijltjes daarboven, kunt u door alle berichten bladeren.
3. Na de les kunt u het bord exporteren: als plaatje, pdf of Excel.

❖ Kahoot

Elke les bevat een toets, meestal in de vorm van een Kahoot. Kahoot is een toets met een speels element. Leerlingen vinden het meestal erg leuk om te doen. Het zenuwachtige muzikje en de tijdsdruk is onderdeel van het plezier. Toch hebben zijn de vragen altijd serieus, zodat er echt even nagedacht moet worden.

Bureau Jeugd & Media

@jeugdenmedia

info@bureaujeugdenmedia.nl

www.bureaujeugdenmedia.nl

(020) 662 65 59

Als u op het Kahoot-gifje klikt, opent de betreffende Kahoot vanzelf. Instrueer de leerlingen dat ze met hun tablet, laptop of mobiel naar de link gaan die daar gemeld wordt. Dat is altijd: kahoot.it Daar moeten ze de pin intypen die op het bord staat en hun voornaam opgeven. Neem de Kahoot ook altijd zelf van tevoren even door, zodat u weet welke vragen er gesteld worden.

Instructie bij de mentorles over identiteitsfraude (1)

Dit is een mentorles over identiteitsdiefstal en identiteitsfraude. Hij is gemaakt in het kader van de landelijke campagne Alert Online 2015, zie www.alertonline.nl (29 oktober tot 6 november 2015).

Het stelen van identiteiten neemt enorm toe. Het is belangrijk dat jongeren weten wat de risico's zijn van identiteitsdiefstal en hoe ze kunnen voorkomen dat ze slachtoffer worden door goed om te gaan met hun id-kaart of paspoort.

Deze les gaat vooral in op het gebruik van je id-kaart. In de tips staan ook verwijzingen naar identiteitsdiefstal met een pinpas en allerlei vormen van misbruik van jongeren als money mules of katvanger, zie bijv. www.pasopjepas.nl en <http://www.ouders.nl/artikelen/zorg-dat-uw-kind-geen-katvanger-wordt>. Maar de nadruk ligt in deze les op het bewust maken van het feit dat je beter nooit een kopie van je id-kaart/paspoort hoeft af te geven als je je alleen maar moet identificeren, en dat je zelf ook geen kopie moet bewaren op je computer of mobiele telefoon.

Niveau:

Vanaf groep 8, vo 1 t/m 6 vmbo, 1 t/m 3 havo/vwo

Lesdoelen:

1. Kennis

Leerlingen weten wat identiteitsfraude en identiteitsdiefstal is, dat het strafbaar is en hoe je goed kunt omgaan met je identiteitspapieren om jezelf te beschermen.

2. Vaardigheden

- Ze kunnen werken met de App Kopietje paspoort.
- Leerlingen weten wat ze moeten doen als er iets misgaat.

3. Houding

- 'Ik kan zelf iets doen om identiteitsdiefstal te voorkomen en neem de risico's serieus.'

Bureau Jeugd & Media

@jeugdmedia

info@bureaujeugdmedia.nl

www.bureaujeugdmedia.nl

(020) 662 65 59

Instructie per blok

1. Intro

- I. Introduceer het onderwerp. We doen dat met het filmpje waarin vragen tussendoor gesteld worden. Behandel het filmpje klassikaal. Elke keer als een vraag gesteld wordt, stopt het filmpje. Het gaat pas weer verder als de vragen goed beantwoord zijn.
- II. U kunt het filmpje ook als huiswerk opgeven. In dat geval geeft u leerlingen deze link, zodat ze het filmpje thuis kunnen bekijken.

2. Kennis

Dan gaan we kijken naar de feiten. Aan de hand van de vragen bespreekt u de concepten 'identiteit', 'persoonsgegevens', 'identiteitsdiefstal' en 'identiteitsfraude'.

Je formele persoonsgegevens bepalen je identiteit zoals in deze les bedoeld wordt. Maar onze identiteit bestaat natuurlijk uit veel meer. Zo zijn pubers de hele tijd bezig te ontdekken 'wie ze zijn', en daar spelen nog veel meer 'gegevens' een rol bij. Zo wordt je levensovertuiging/geloof of je ras ook tot een persoonsgegeven gerekend, maar wel een heel bijzondere: het raakt je privéleven veel meer dan je geboortedatum of je adres. Daarom worden deze 'bijzondere' persoonsgegevens ook bij wet onderscheiden, en gelden daar extra regels voor. Zo mogen instanties die niet zomaar verzamelen, daar moet een wettelijke grondslag voor zijn. Het burgerservicenummer (bsn) is ook een bijzonder persoonsgegeven. Alleen instanties die wettelijk bevoegd zijn, mogen je bsn opvragen. Dat zijn: scholen waar je onderwijs volgt (onderwijsnummer), zorgverleners (zorgnummer). Ook de belastingdienst en uitkeringsinstanties mogen dat.

Sinds iedereen vanaf 14 jaar een id-kaart moet hebben, vragen steeds meer organisaties een kopietje daarvan als gevraagd wordt om identificatie. Het laten zien van je id-kaart is echter iets heel anders dan het laten maken van een kopietje. U mag in heel veel gevallen gevaagd worden om u te identificeren, maar in maar weinig gevallen mogen organisaties een kopie van uw id-kaart of paspoort maken en bewaren. Alleen als er een wettelijke grondslag voor is, mag een organisatie alle gegevens van de id-kaart verzamelen en bewaren. In de meeste gevallen is dat niet zo. Winkels, sportscholen, uitgaansgelegenheden, particulieren, verhuurbedrijven, zwembaden, buurthuizen enz... in alle gevallen mogen zij uw bsn helemaal niet vragen.

Omdat je bsn (burgerservicenummer) op je id-kaart/paspoort staat, moet je dat nummer dus onzichtbaar maken als je ergens een kopietje achterlaat. De kans dat je id-gegevens misbruikt worden als ook je bsn bekend is, is namelijk enorm groot. Er is zelfs levendige handel in deze gegevens, die door criminelen gewoon van een afstand van je apparaten

Bureau Jeugd & Media

 @jeugdenmedia
info@bureaujeugdenmedia.nl
 www.bureaujeugdenmedia.nl

(020) 662 65 59

(computers, mobiele telefoons) geplukt worden met bepaalde software. Dat gebeurt via internet, zowel via wifi als via vaste verbindingen. Daarnaast zijn er criminelen die je bsn gewoon lospeuteren door handig te communiceren. Soms bellen ze mensen op (zogenaamd namens een bank of een bekend bedrijf), of ze vissen de gegevens via email (phishing).

Bronnen van het Kennisblok:

De rijksoverheid heeft goede informatie. Zoek op identiteitsfraude.

Zie ook www.fraudehelpdesk.nl en www.veiliginternetten.nl

3. Video

De drie video's kunnen in deze volgorde gebruikt worden. Video 1 vertelt het verhaal van Lysanne, die onlangs via Facebook dacht goedkope festivalkaarten te kunnen kopen. Zij stuurde een kopie van haar paspoort op aan de verkoper, die met haar gegevens een nep-account maakte op Facebook en daar weer kaarten ging verkopen. Lysanne werd vervolgens aangesproken op het feit dat zij zogenaamd geld had ontvangen voor de kaarten, maar ze niet leverde. Zelf had ze ook geld overgemaakt aan iemand van wie ook weer een nep-account was gemaakt. Op zo'n manier kan de crimineel al het geld opstrijken, en nooit boven water komen. Jongeren worden gemakkelijk slachtoffer van dit soort misbruik, omdat ze voortdurend op sociale media zitten en op zoek zijn naar goedkope aanbiedingen.

Ook via Marktplaats komt deze vorm van identiteitsfraude veel voor.

Bij tijdgebrek slaat u video 2 over.

4. Discussie

Bouw een deel in waarin u de klas laat nadenken over wat ze zelf doen en waarom. Dat kan aan de hand van deze voorbeeldvragen, maar u kunt hier uiteraard flexibel mee omgaan. U kunt bijvoorbeeld ook reacties ontlokken op de lezing van Kristian Harmelink die de leerlingen gehoord hebben. Als u in tijdnood komt, is dat ook niet erg: u kunt ook een of meer vragen meegeven om thuis alvast over na te denken en daar dan later in de les op terugkomen.

5. Kahoot

Speel de Kahoot. Bespreek eventueel de moeilijkheden of vragen die opkomen.

6. Afronding

De afronding bij deze les bestaat uit een thuisopdracht die leerlingen vraagt om de App KoperID te downloaden. Hij is gratis en voor alle mobiele telefoons verkrijgbaar. De

bedoeling is dat ze zien hoe hij werkt, dat ze nadenken over welke gegevens je onzichtbaar maakt en waarom.

De tweede stap is dat ze het aan iemand uitleggen. Het is goed dat zoveel mogelijk mensen leren dat de app bestaat en dat ze hem ook gaan gebruiken.

Tot slot

Succes met de les. Vragen of opmerkingen kunt u mailen naar info@bureaujeugdenmedia.nl

